Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η επίδραση της οριοθέτησης των ΑΟΖ των κρατών της Ανατολικής Μεσογείου στη γεωπολιτική της περιοχής

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΑΡΙΝΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ / 2023

ΣΕΛΙΔΑ ΤΙΤΛΟΥ (ΕΣΩΦΥΛΛΟ)

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η επίδραση της οριοθέτησης των ΑΟΖ των κρατών της Ανατολικής Μεσογείου στη γεωπολιτική της περιοχής

Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΑΡΙΝΗΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ / 2023

ΣΕΛΙΔΑ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή/Φοιτήτριας: Αθανάσιος Μαρίνης (1217700414)

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Η επίδραση της οριοθέτησης των ΑΟΖ των κρατών της Ανατολικής Μεσογείου στη γεωπολιτική της περιοχής

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 12-9-2022 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος).....[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής:.....[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής:.....[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Ο Αθανάσιος Μαρίνης γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Η επίδραση της οριοθέτησης των ΑΟΖ των κρατών της Ανατολικής Μεσογείου στη γεωπολιτική της περιοχής», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Ο/Η Δηλών /σα

Αθανάσιος Μαρίνης

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Αθανάσιος Μαρίνης, 2023

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved. Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραιτήτως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά, τον κύριο Γρηγόρη Ι. Τσάλτα Ομ. Καθ. Διεθνούς Δικαίου για την πολύτιμη καθοδήγησή του ως επιβλέπων κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

Αφιερώνεται στη Γιασεμί, στον Οδυσσέα, στον Ιάσωνα και στην Κυβέλη, την υπέροχη οικογένεια μου που είναι το κίνητρο μου να γίνομαι καλύτερος άνθρωπος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΙΣΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ ..... **vi**
ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ ..... **vii**
ΠΕΡΙΛΗΨΗ **1**
ABSTRACT **3**
ΕΙΣΑΓΩΓΗ **4**
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^{Ο} **6**
ΑΝΑΛΥΣΗ PEST ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΔΡΩΝΤΩΝ ΣΤΗ ΝΑ ΜΕΣΟΓΕΙΟ **6**
1.1 Ισραήλ 6
1.2 Αίγυπτος 8
1.3 Λίβανος 10
1.4 Κύπρος 12
1.5 Λιβύη 15
1.6 Τουρκία 17
1.7 Ελλάδα 21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ..... **25**
ΤΟ ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ **25**
2.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΥΠΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ 25
2.2 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΚΕΝΤΡΩΝ ΒΑΡΟΥΣ 27
2.2.1. Δίπολο Ισραήλ-Τουρκία 27
2.2.2 Δίπολο Αίγυπτος -Τουρκία 30
2.2.3 Ζητήματα Υδρογονανθράκων 34
2.2.4 Ζητήματα Θαλασσίων Ζωνών 38
2.3 ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΑΟΖ ΣΤΗΝ ΝΑ ΜΕΣΟΓΕΙΟ 42
2.3.1 Ελλάδα και Αίγυπτος 42
2.3.2 Αίγυπτος και Κύπρος 43
2.3.3 Κύπρος και Λίβανος 44
2.3.4 Ισραήλ και Κύπρος 46
2.3.5 Λίβανος και Ισραήλ 48
2.3.6 Σύνοψη 49
2.4 ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΕΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΩΝ ΑΟΖ ΣΤΗΝ ΝΑ ΜΕΣΟΓΕΙΟ 51
2.4.1 Κύπρος Τουρκία Ελλάδα 51

2.4.2 Τουρκία Αίγυπτος Λιβύη ... 52
2.4.3 Ελλάδα Αίγυπτος Λιβύη ... 52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ... 54
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ... 54
3.1 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΕΛΛΑΔΑΣ ... 54
3.1.1 Δυνατά Σημεία (STRENGTHS) ... 55
3.1.2 Αδυναμίες (WEEKNESSES) ... 55
3.1.3 Ευκαιρίες (OPPORTUNITIES) ... 56
3.1.4 Απειλές (THREATS) ... 56
3.2 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑΣ ... 58
3.3 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ - ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ... 59
3.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ... 63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ... 65
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ... 65
4.1 ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ... 66
4.1.1 ΚΒ1 - Αποκατάσταση σχέσεων με Ισραήλ ... 66
4.1.2 ΚΒ2 - Αποκατάσταση σχέσεων με Αίγυπτο ... 67
4.1.3 ΚΒ3 - Ζητήματα Υδρογονανθράκων ... 68
4.1.4 ΚΒ4 - Ζητήματα Θαλασσίων Οριοθετήσεων ... 70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ... 74
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ... 74
5.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ... 74
5.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ... 75
ΕΠΙΛΟΓΟΣ ... 77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ... 78
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία ... 78
Ελληνόφωνη Βιβλιογραφία ... 79
Ιστοσελίδες-Άρθρα ... 81

ΛΙΣΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1. Χάρτης με τις ανακαλύψεις ενεργειακών κοιτασμάτων στην Ανατ. Μεσόγειο, (Πηγή Capital.gr)……9

Εικόνα 2. Χάρτης της λεκάνης της Ανατ. Μεσογείου, περιοχές 28Β (Πηγή: International Hydrographic Organization 1953) 26

Εικόνα 3. Τα κοιτάσματα υδρογονανθράκων στην Ανατ. Μεσόγειο, (Πηγή: https://lygeros.org/24531-gr/) 34

Εικόνα 4. Συμφωνίες οριοθετήσεων θαλασσίων ζωνών στην Ανατ. Μεσόγειο (Πηγή: Institute of Energy of South East Europe 2021) 39

Εικόνα 5 Η οριοθέτηση ΑΟΖ Ελλάδας-Αιγύπτου (Πηγή: https://sovereignlimits.com/boundaries/egypt-greece-maritime) 71

Εικόνα 6 Η οριοθέτηση ΑΟΖ Κύπρου-Αιγύπτου (Πηγή: https://sovereignlimits.com/boundaries/cyprus-egypt-maritime) 71

Εικόνα 7 Η οριοθέτηση ΑΟΖ Κύπρου-Λιβάνου (Πηγή: https://sovereignlimits.com/boundaries/cyprus-lebanon-maritime) 71

Εικόνα 8 Η οριοθέτηση ΑΟΖ Κύπρου-Ισραήλ (Πηγή: https://sovereignlimits.com/boundaries/cyprus-israel-maritime) 47

Εικόνα 9 Η περιοχή επικάλυψης των ΑΟΖ Λιβάνου-Ισραήλ (Πηγή: https://www.crisismonitor.gr/2020/10/16/livanos-kai-israil-charazoyn-aoz-alla-paramenoyn-se-polemo/).....71

Εικόνα 10. Οριοθέτηση ΑΟΖ Ισραήλ-Λίβανος (Πηγή: https://www.aljazeera.com/news/2022/10/14/what-to-know-about-the-israel-lebanon-maritime-border-deal).....49

Εικόνα 11. Οι ΑΟΖ στη ΝΑ Μεσόγειο, (Πηγή: MaritimeTraffic,AFP)……..50

Εικόνα 12. Συνημμένος χάρτης στην επιστολή του μόνιμου αντιπροσώπου της Τουρκίας στον ΟΗΕ (Πηγή: Μελέτης 2019)……..…..71

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Χαρακτηριστικά Κέντρου Βάρους Ισραήλ ως προς την αποκατάσταση διμερών σχέσεων με την Τουρκία…….....30

Πίνακας 2. Χαρακτηριστικά Κέντρου Βάρους Αιγύπτου, υπό το πρίσμα της αποκατάστασης των διμερών με την Τουρκία.....33

Πίνακας 3. Χαρακτηριστικά Κέντρου Βάρους τομέα ζητημάτων υδρογονανθράκων («East Med»)…….....…37

Πίνακας 4. Χαρακτηριστικά Κέντρου Βάρους θαλασσίων ζωνών με επίκεντρο τη Ανατ. Μεσογείου μεταξύ 28ου και 32ου μεσημβρινού.....41

Πίνακας 5. Πίνακας Ανάλυσης SWOT Ελλάδας …….……..…….57

Πίνακας 6. Πρόταση Στρατηγικής Ελλάδας βάσει του Επιχειρησιακού Προτύπου .....…64

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ΝΑ Μεσόγειος χαρακτηρίζεται από ποικιλία σε πολιτικό, στρατιωτικό και θρησκευτικό επίπεδο των περιφερειακών κρατικών δρώντων που την αποτελούν. Αυτό σε συνδυασμό με την σημαίνουσα θέση στον παγκόσμιο χάρτη αποτελώντας κόμβο τριών ηπείρων, την αναδεικνύουν ως μία από τις σημαντικότερες γεωστρατηγικά περιοχές της υφηλίου. Αυτή ακριβώς η σημασία και η ιδιαιτερότητα του υποσυστήματος αποτελεί το ερευνητικό αντικείμενο της εργασίας με σκοπό την ανάλυση της γεωπολιτικής κατάστασης της περιοχής, όπως αυτή διαμορφώνεται από τις οριοθετήσεις των ΑΟΖ μεταξύ των κρατών-μερών που την απαρτίζουν και ιδιαίτερα μετά την υπογραφή συμφωνίας τμηματικής οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας και Αιγύπτου. Επιπλέον στόχος είναι η διατύπωση πρότασης στρατηγικής για τις επόμενες ενέργειες της Ελλάδας, καθώς και η εκτίμηση για τις ενέργειες από πλευράς Τουρκίας και τέλος ο εντοπισμός των χαρακτηριστικών που δύνανται να προσδιοριστούν ως Κέντρα Βάρους της ΝΑ Μεσογείου. Η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί είναι η ανάλυση PEST των κρατών-δρώντων μέσω της παρατήρησης της πυκνότητας της δραστηριοποίησης αυτών, καθώς και της αναζήτησης ύπαρξης ενεργών διπλωματικών και στρατιωτικών μετώπων. Κατά αυτόν τον τρόπο θα γίνει προσπάθεια να απαντηθεί το βασικό ερώτημα της έρευνας πως η οριοθέτηση των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών (ΑΟΖ) των κρατών της Ανατολικής Μεσογείου, επιδρούν στη γεωπολιτική της περιοχής, υιοθετώντας όμως την ανάλυση επιχειρησιακών προτύπων βάση των επιταγών επιχειρησιακής σχεδίασης των Ενόπλων Δυνάμεων. Τα ευρήματα της εργασίας επιβεβαιώνουν την γεωστρατηγική σπουδαιότητα και ευμεταβλητότητα της περιοχής, την ποικιλομορφία και την διαφορετικότητα των στρατηγικών και των πολιτικών των περιφερειακών μερών και την αναρχία που διέπει το διεθνές σύστημα[1]. Επομένως το συμπέρασμα της έρευνας αποτελεί η ύπαρξη πολλών ανοικτών διπλωματικών και στρατιωτικών μετώπων, τα οποία μάλιστα δεν είναι δυνατό να διευθετηθούν απλά με προκλητικές και ηγεμονικές συμπεριφορές, αλλά ούτε και με αποκλειστική επίκληση στο Διεθνές Δίκαιο. Οι μελλοντικές κινήσεις στην σκακιέρα της ΝΑ Μεσογείου απαιτούν και χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής.

[1] Mearsheimer 2001.

Λέξεις Κλειδιά: ΝΑ Μεσόγειος, Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, Διεθνές Δίκαιο, Στρατηγική

ABSTRACT

The SE Mediterranean is characterized by diversity at the political, military and religious level of the regional state actors that make it up. This, combined with its important position on the world map, being a hub of three continents, highlight it as one of the most important geostrategic regions of the world. This very importance and specificity of the subsystem is the research object of the work with the aim of analyzing the geopolitical situation of the region, as it is formed by the delimitations of the EEZ between the member states that make it up and especially after the signing of an agreement on the segmental delimitation of the EEZ between Greece and Egypt. An additional goal is the formulation of a strategy proposal for Greece's next actions, as well as the assessment of Turkey's actions and finally the identification of the characteristics that can be identified as Centers of Gravity of the SE Mediterranean. The methodology that will be followed is the PEST analysis of the actor-states through the observation of the density of their activities, as well as the search for the existence of active diplomatic and military fronts. In this way, an attempt will be made to answer the main research question of how the delimitation of the exclusive economic zones (EEZ) of the Eastern Mediterranean states affect the geopolitics of the region, adopting the analysis of operational standards based on the operational design imperatives of the Armed Forces . The findings of the paper confirm the geostrategic importance and volatility of the region, the diversity of regional parties' strategies and policies, and the anarchy that governs the international system. Therefore, the conclusion of the research is the existence of many open diplomatic and military fronts, which cannot be settled simply by provocative and hegemonic attitudes, nor by exclusive appeal to International Law. The future moves on the SE Mediterranean chessboard require and need special attention.

Keywords: SE Mediterranean, Exclusive Economic Zone, International Law, Strategy